

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA O'QUVCHILARNING O'QISHGA BO'LGAN
MOTIVATSIYASINI OSHIRISHDA O'QITUVCHI PEDAGOGIK MAHORATINING
ROLI**

Abdunazarova Zebiniso Xudoyshukurovna

Termiz davlat pedagogika

instituti o'qituvchisi

Abdumurodova Saida Azim qizi

Termiz davlat pedagogika institute talabasi

ANNOTATSIYA

Pedagogik mahorat o'quv jarayonini jozibali va mazmunli tashkil etish bilan motivatsiyani shakllantiradi. Bu maqolada o'quvchilarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshirishda pedagogning tutgan o'rni, uning amaliy faoliyati hamda shaxsiy fazilatlarining ahamiyati yoritilgan. Ta'lim jarayonida motivatsiya o'quvchining bilim olishga bo'lgan qiziqishini uyg'otuvchi asosiy omil sanaladi. Shuning uchun pedagog tomonidan har bir o'quvchiga individual yondashuv, o'z vaqtida berilgan rag'bat, darslarning qiziqarli hamda interaktiv tarzda tashkil etilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Boshlang'ich maktablarning zamonaviy ta'lim muhitida, birinchi sinfdan boshlab, o'qitish samaradorligini oshirish muammosi juda keskin. Shuning uchun boshlang'ich sinf o'qituvchilari oldiga asosiy vazifa - o'quvchilarga nafaqat bilimlarni o'zlashtirishda yordam beradigan, balki ta'lim jarayonini qiziqarli bilish jarayoniga aylantiradigan usul va shakllarni topishdir. Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshirishda o'qituvchi pedagogik mahorati yetakchi o'rin tutadi. O'qituvchi o'zining kreativ yondashuvi, didaktik o'yinlar, individual yondashuv va ijobiy muhit yaratish orqali o'quvchining bilim olishga ichki qiziqishini uyg'otadi.

Kalit so'zlar: Motivatsiya, pedagogning roli, ta'lim jarayoni, interaktiv metodlar, individual yondashuv, rag'batlantirish, o'quvchi faolligi, ichki motivatsiya, tashqi motivatsiya, zamonaviy pedagogika.

**THE ROLE OF TEACHERS' PEDAGOGICAL SKILLS IN INCREASING PRIMARY
SCHOOL STUDENTS' MOTIVATION TO LEARN**

Abdunazarova Zebiniso Xudoyshukurovna

Teacher, Termez State Pedagogical Institute

Abdumurodova Saida Azim qizi

Student, Termez State Pedagogical Institute

ANNOTATION

Pedagogical skill forms motivation by organizing the learning process in an attractive and meaningful way. This highlights the importance of the teacher's behavior, practical activities and personal characteristics in correcting the motivation of students to study. Motivation in the educational process is considered a factor that stimulates the student's desire to learn. For this, an interesting and interactive lesson organized with individual physical, timely incentives given to each student is of great importance. For this, the teacher sets himself the main task - to help students master their knowledge, but also finds methods and forms that will make the educational process an interesting process. In the primary grades, the teacher's pedagogical school plays a role in the development of students' motivation to study. The teacher's creative state, didactic games, individual physical and observation of the external environment stimulate the student's desire to learn.

Keywords: Motivation, the role of the teacher, the educational process, interactive methods, individual approach, encouragement, student activity, intrinsic motivation, extrinsic motivation, modern pedagogy.

**РОЛЬ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА УЧИТЕЛЯ В ПОВЫШЕНИИ
МОТИВАЦИИ К ОБУЧЕНИЮ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ**

Абдуназарова Зебинисо Худойшукуровна

Преподаватель, Термезский государственный педагогический институт

Абдумуродова Саида Азим кизи

Студентка, Термезский государственный педагогический институт

АННОТАЦИЯ

Педагогическое мастерство формирует мотивацию, организуя учебный процесс привлекательным и содержательным образом. Это подчеркивает важность поведения учителя, практических занятий и личностных качеств в коррекции мотивации учащихся к обучению. Мотивация в учебном процессе рассматривается как фактор, стимулирующий желание ученика учиться. Для этого большое значение имеет интересный и интерактивный урок, организованный с индивидуальными физическими, своевременными поощрениями для каждого ученика. Для этого учитель ставит перед собой главную задачу – помочь ученикам освоить знания, а также находит методы и формы, которые сделают учебный процесс интересным. В начальных классах педагогическая школа учителя играет важную роль в развитии мотивации учащихся к обучению. Творческое состояние учителя, дидактические игры, индивидуальные физические и наблюдательные занятия стимулируют желание ученика учиться.

Ключевые слова: Мотивация, роль учителя, образовательный процесс, интерактивные методы, индивидуальный подход, поощрение, активность учащихся, внутренняя мотивация, внешняя мотивация, современная педагогика.

KIRISH

Yangi O'zbekistonning ta'lim strategiyasida shaxsga yo'naltirilgan ta'lim muhitini yaratish va o'quvchilarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirish bosh maqsad qilib belgilangan. Bu jarayonda boshlang'ich sinf davri inson kamolotidagi "oltin davr" hisoblanib, aynan shu bosqichda bolaning intellektual salohiyati va ijtimoiy moslashuvining asosi qo'yiladi. Shu bois, o'quvchilarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini barqarorlashtirish nafaqat pedagogik, balki muhim ijtimoiy-psixologik vazifadir. Zamonaviy boshlang'ich ta'limda o'quvchi endi shunchaki axborotni qabul qiluvchi passiv tinglovchi emas, balki bilimni mustaqil "kashf etuvchi" subyektga aylanishi lozim. Bu esa bevosita o'qituvchining pedagogik mahoratiga yangicha talablarni qo'ymoqda. Mahoratli pedagog dars jarayonida shunchaki nazariy bilimlarni taqdim etib qolmay, balki muammoli ta'lim (Problem-based learning) va loyiha usuli (Project method) kabi texnologiyalardan foydalangan holda, o'quvchida "Nima uchun bu menga kerak?" degan savolga javob topish ishtiyoqini uyg'ota oladi.

Motivatsiya — bu ta'limning dvigatelidir. Agar o'qituvchi o'zining kommunikativ mahorati, emotsional intellekti va innovatsion yondashuvi orqali bolaning qalbida fanga nisbatan mehr uyg'ota olmasa, har qanday zamonaviy texnologiya ham kutilgan natijani bermaydi. Binobarin, pedagogik mahorat — bu boladagi tabiiy qiziquvchanlikni tizimli bilim olishga bo'lgan ehtiyojga aylantirish san'atidir. Boshlang'ich sinflarda o'quv motivatsiyasini oshirishning pedagogik-psixologik mexanizmlarini ochib berish hamda o'qituvchi mahoratining eng samarali qirralarini ilmiy asoslashdan iborat.

O'quv motivatsiyasi o'quv faoliyatiga kiritilgan motivatsiyaning ma'lum bir turi sifatida belgilanadi, ya'ni o'quv motivatsiyasi o'quvchilar tomonidan o'quv maqsadlariga erishishda ko'rsatiladigan motivatsion faoliyatdir. Har qanday boshqa turdagi kabi, ta'lim motivatsiyasi ham ushbu faoliyatga xos bo'lgan bir qator omillar bilan belgilanadi. Birinchidan, bu ta'lim tizimining o'zi, ta'lim faoliyati amalga oshiriladigan ta'lim muassasasi, ikkinchidan, o'quv jarayonini tashkil etish, uchinchidan, o'quvchining sub'ektiv xususiyatlari bilan belgilanadi. Motivatsiya—bu o'quvchining o'rganish faoliyatiga bo'lgan ichki ehtiyoji, intilishi hamda qiziqishini belgilovchi asosiy psixologik omil hisoblanadi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar o'quvchilarning bilim olishdagi passiv ishtirokini emas, balki ularning dars jarayonidagi faolligi, tashabbuskorligi va

mustaqil fikrlashini talab qiladi. Bunga erishish esa, engavvalo, o'quvchining o'qishga bo'lgan qiziqishini uyg'otish orqali amalga oshirish mumkin. Qiziqishning ortishi esa motivatsiyaning shakllanishiga olib keladi. O'quvchilarning o'quv faoliyatiga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularda mustaqil fikrlash, izlanish va o'rganishga bo'lgan ehtiyojni shakllantirish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biridir. Bu borada pedagogning roli beqiyos bo'lib, ko'plab o'zbek olimlari o'z tadqiqotlarida bu masalaga alohida e'tibor qaratganlar.

O'zbekistonlik taniqli pedagog olimi, professor D. Yo'ldosheva o'quvchilarda ta'limga nisbatan motivatsiyani shakllantirishda o'qituvchining shaxsiy fazilatlari — samimiylilik, tushunuvchanlik, ob'ektivlik kabi jihatlarning muhimligini alohida ta'kidlaydi¹. Unga ko'ra, o'qituvchi o'quvchi o'rtasidagi ishonchli munosabat darsga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi.

B. Qodirova o'z tadqiqotida zamonaviy interaktiv metodlar — "aqliy hujum", "klaster", "muammoli vaziyatlar", "bahsli savollar" dan foydalanish orqali o'quvchilarni darsga faol jalbetish mumkinligini isbotlaydi³. Bu usullar motivatsiyani oshiribgina qolmay, ularning mustaqil fikrlash ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Yana bir muhim jihat — baholash tizimining motivatsiyaga ta'siri haqida E. Raxmonovshunday deydi: "O'quvchini faqat tanqid qilish emas, balki uning harakatini rag'batlantirish, ijobiy natijalarni e'tirof etish motivatsiyaning davomiy bo'lishini ta'minlaydi"⁴. O'quv motivatsiyasini o'rganish va shakllantirish, bir tomondan, ob'ektiv bo'lishi kerak, ikkinchi tomondan, insonparvarlik, o'quvchi shaxsini hurmat qilish asosida amalga oshirilishi kerak. Ta'lim motivatsiyasini shakllantirish bu o'quvchining boshiga tayyor motivlar va maqsadlarni qo'yishni anglatmaydi, balki uni o'tmishni hisobga olgan holda va kontekstda istalgan motivlar va maqsadlar shakllanadigan va rivojlanadigan faoliyatni rivojlantirish sharoitlari va vaziyatlariga qo'yishdir. O'quvchining tajribasi, individualligi va ichki intilishlari. Bir xil o'quv faoliyati turli o'quvchilar uchun har xil ma'noga ega bo'lishi mumkin. Bu, umuman olganda, ularning o'rganish motivatsiyasini belgilaydi.

Ta'lim motivatsiyasining asosi motivdir. L.I. Bojovich ta'rifiga ko'ra, "...o'quv faoliyati motivi - bu o'quvchi shaxsini tavsiflovchi motivatsiya, uning asosiy yo'nalishi, uning oldingi hayotida ham oila, ham maktabning o'zi tomonidan tarbiyalangan ..." [7].

A.K. Markova ta'lim motivini "...o'quvchining o'quv ishining muayyan jihatlariga diqqatini qaratishi, unga o'quvchining ichki munosabati bilan bog'liq" [7] deb ta'riflaydi.

Psixologik va pedagogik adabiyotlarda barcha motivlar an'anaviy ravishda ikkita katta guruhga bo'linadi:

1. Ta'lim faoliyati mazmuni va uni amalga oshirish jarayoni bilan bog'liq bo'lgan bilish motivlari;
2. Talabaning boshqa odamlar bilan turli ijtimoiy munosabatlari bilan bog'liq ijtimoiy motivlar.

N. F. Talyzinaning fikricha, boshlang'ich sinf o'qituvchisining dastlabki vazifasi, bir tomondan, o'quvchi ongiga ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lmagan, ammo ancha yuqori samaradorlikka ega bo'lgan motivlarni yetkazishdir. Masalan, yaxshi baho olish istagi. Talabalarga baholashning ko'nikma va bilim darajasi bilan ob'ektiv bog'liqligini tushunishga yordam berish kerak. Yuqori darajadagi ko'nikma va bilimga ega bo'lish istagi bilan bog'liq bo'lgan motivatsiyaga asta-sekin yaqinlashing. Bu, o'z navbatida, talabalar tomonidan jamiyat uchun foydali bo'lgan muvaffaqiyatli faoliyatining zarur sharti sifatida e'tirof etilishi kerak. Boshqa tomondan, o'quvchilar tomonidan muhim deb qabul qilinadigan, ammo ularning xatti-harakatlariga ta'sir qilmaydigan motivlarning samaradorligini oshirish kerak. O'quv motivatsiyasini shakllantirishning bunday usuli o'quv jarayonini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari bilan bevosita bog'liqdir [3].

Turli motivlar ta'lim faoliyati uchun motivatsiya bo'lib xizmat qilishi mumkin, masalan:

1. kognitiv (yangi bilimlarni o'zlashtirishga bo'lgan qiziqish, qiyinchilik kuchaygan vazifalarni bajarish istagi, o'z-o'zini tarbiyalash va boshqalar);
2. ijtimoiy (kelajakda foydalilik, sinfdoshlar orasidagi obro' va boshqalar);
3. intizomiy (maktab tartibi, ota-onalar va o'qituvchilarning pozitsiyasi, ota-onalarning jazolanishi va sinfdoshlarning noroziligi).

O'qituvchi har doim o'quvchilarning o'rganishga qiziqishi bor-yo'qligini va ular yangi bilim olishga undaydimi yoki yo'qligini tushunishi kerak. Buning uchun siz turli xil anketalardan foydalanishingiz mumkin, ular bolaning o'quv jarayoniga sodiqligini yoki uni qandaydir tarzda, motivatsiyaga olib borish kerakligini aniq ko'rsatadi. Bunday usullar o'qituvchiga motivatsiya muammolarini aniqlashga va ushbu muammolarni bartaraf etishning to'g'ri yo'llarini tanlashga va o'quvchilarning bilim faolligini oshirishga imkon beradi, bu esa shaxsning atrofdagi voqelik ob'ektlari va hodisalariga tanlab yo'naltirilishi sifatida tushuniladi. Ko'p jihatdan ijobiy o'quv motivatsiyasini shakllantirish nafaqat o'qituvchiga bog'liq. Insonning asosiy ehtiyojlari, birinchi navbatda, ijtimoiy va kognitiv ehtiyojlar bolalikning dastlabki davrlarida belgilanadi va faol rivojlanadi. Shuning uchun o'quvchilarning ta'lim motivatsiyasini shakllantirish va oshirish uchun o'qituvchi nafaqat bolalar bilan, balki ota-onalar bilan ham ish olib borishi kerak. Sinf bilan ishlashning dastlabki kunlaridanoq ota-onalar yig'ilishining ajralmas qismi bo'lishi kerak bo'lgan suhbatlar tashkil etish, ota-onalarga uslubiy tavsiyalar berish, bu muammoni hal qilishda psixologni jalb qilish zarur.

Ota-onalarning oilaviy muhitda 6-7 yoshli bolalarda ijobiy ta'lim motivatsiyasini rivojlantirish bo'yicha faoliyati bolaning maktabda va oilada yagona ta'lim muhitida o'zini topishini ta'minlashga qaratilgan bo'lishi kerak. O'qituvchi va oila o'rtasida birgalikdagi tadbirlarni tashkil etish kichik yoshdagi maktab o'quvchilarining bilim olishga ijobiy munosabatini shakllantirishga yordam beradi. Oila hozirgi va kelajakdagi bola uchun ta'limning ulkan ahamiyatini tushunishi kerak. Faqatgina bunday ish formulani amalda qo'llashga yordam beradi: "Bola ta'limining muvaffaqiyati o'qituvchi va ota-onalarning muvaffaqiyatli hamkorligidadir". O'qituvchi ota-onalarga umumiy maqsadga erishish - ijobiy o'quv motivatsiyasini shakllantirish uchun farzandlari bilan hamkorlik qilishda yordam berishi kerak. Ota-onalar bolaga nima uchun maktabga borishi va nafaqat o'qishi, balki yaxshi o'qishi kerakligini tushuntirishi kerak. Ota-onalar uyda bola bilan birga o'qishlari, unga uy vazifalarini bajarishda yordam berishlari va qo'shimcha topshiriqlarning bajarilishini tekshirishlari ham muhimdir. Ota-onalarga shuni eslatib o'tish kerakki, ular ham bolaning muvaffaqiyatini rag'batlantirishlari kerak, bu bolalar uchun yaxshi natijalarga intilish uchun yana bir rag'batdir. Ota-onalar darhol ijobiy natijalar bo'lmasligi haqida darhol ogohlantirilishi kerak. Boladan qo'lidan ko'ra ko'proq narsani talab qilishning hojati yo'q, chunki faqat tizimli ish har qanday natijani berishi mumkin. Shunday qilib, biz ishonch bilan aytishimiz mumkinki, ta'lim motivatsiyasini oshirish uchun oila va maktab birgalikda harakat qilishlari kerak, faqat jamoa bo'lib ishlash orqali ijobiy natijaga erishish mumkin. Maktabsiz bir oila farzandiga ta'lim bera olmaganidek, oilasiz maktab ham buni qila olmaydi. Kognitiv qiziqish, birinchi navbatda, o'quvchining o'rganish mavzusiga hissiy munosabatida namoyon bo'ladi. L.S. Vygotskiy yozadi: "Qiziqish go'yo bola xulq-atvorining tabiiy harakatlantiruvchisi, bu instinktiv intilishning haqiqiy ifodasi, bolaning faoliyati uning organik ehtiyojlari bilan mos kelishini ko'rsatadi. Pedagogika qonunida aytilishicha: bolani biron bir faoliyatga chaqirishdan oldin, uni shu narsaga qiziqting, uning bu faoliyatga tayyorligini, u buning uchun barcha zarur kuchlarni sarflaganligini va bola harakat qilishini bilish uchun ehtiyot bo'ling. o'qituvchi o'z faoliyatini faqat boshqarishi va yo'naltirishi mumkin" [7]. Shunday qilib, ta'lim faoliyatiga qiziqishni shakllantirish boshlang'ich sinf o'quvchisining ta'lim motivatsiyasini shakllantirishda pedagogik mahorat ta'limning ajralmas tarkibiy qismlaridan biri ekanligini aytishimiz mumkin.

Psixologik-pedagogik adabiyotlarni o'rganib chiqib, biz ta'lim jarayoni bilan bog'liq motivlar o'quv faoliyati mazmuni va uni amalga oshirish jarayoni bilan bog'liq bo'lgan kognitiv motivlarga va

o'quvchining boshqa odamlar bilan turli xil ijtimoiy munosabatlari bilan bog'liq ijtimoiy motivlarga bo'linishini aniqladik. . Shuning uchun ta'lim motivatsiyasini shakllantirishda asosiy shaxs nafaqat o'qituvchi, balki bolaning ota-onasi hamdir, shuning uchun ularni bu masalada ittifoqchi qilish juda muhim, aks holda o'qituvchining bu muammoni hal qilishga urinishlari minimallashtiriladi.

XULOSA

O'quvchilarda motivatsiyani shakllantirish —ta'lim jarayonining eng muhim shartlaridan biridir. Ushbu jarayonning markazida o'qituvchi shaxsi turadi. O'qituvchining fazilatlarini, emotsional intellekti, pedagogik muloqoti va liderlik qobiliyati motivatsiyani oshirishda bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun o'qituvchi shaxsini rivojlantirish, uning professional va insoniy fazilatlarini qo'llab-quvvatlash ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Boshlang'ich sinfo'quvchilarida o'qishga bo'lgan motivatsiyani shakllantirish butun ta'lim tizimining samaradorligi uchun muhim poydevordir. Bu motivatsiya o'z vaqtida shakllanmasa, o'quvchi keying bosqichlarda darsga nisbatan sovuqlashishi, passiv ishtirokchi bo'lib qolishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. 3.X. Абдуназарова (2024). Tabiiy Fanlarni O'Qitishda O'Quvchilar Ekologik Tafakkurini Shakllantirishning O'ziga Xos Xususiyatlari. *Inter Education & Global Study*, (3), 123-129.
2. Abdunazarova, Z. (2024). The Content Of Using The Heritage Of Central Asian Thinkers In The Formation Of Ecological Thinking Of Primary Class Students In The Teaching Of Natural Sciences. *News Of The Nuuz*, 1(1.6.1), 43-45. <https://doi.org/10.69617/Nuuz.V1i1.6.1.3664>
3. Abdunazarova Zebiniso Khudoysukurovna, . (2024). Pedagogical Significance Of Using The Heritage Of Central Asian Thinkers In Forming Ecological Thinking In Primary Class Natural Science Lessons. *International Journal Of Pedagogics*, 4(04), 95–97. <https://doi.org/10.37547/Ijp/Volume04issue04-18>
4. Abdunazarova Zebiniso Khudoysukurovna, & Kasimov Shavkat Urolovich.(2022). Main Tasks Of Moral Education And The Role Of Youth inlife. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(4), 547–551.
5. Abdunazarova, Z. (2024). Developing The Opportunities Of Forming Students'ecological Thinking In The Teaching Of Natural Sciences. *World Bulletin Of Social Sciences*, 32, 80-83.
6. Al-Buxoriy, Imom Ismoil. Hadis. Al jome' as-sahih. 4-kitob. - T.: - Qomuslar bosh tahririyati, 1997.- 528 b.
7. At-Termiziy, Abu Iso. Ash shamoil an-nabaviya.- T.: Cho'lpon, 1993. -112b.
8. Avazov Sh. Maktabda ekologik tarbiya.-Toshkent: O'qituvchi, 1992. 62 b.
9. Zebiniso Abdunazarova. (2023). Formation Of The Components Of Ecological Thinking In Primary Class Students. *Emergent: Journal Of Educational Discoveries And Lifelong Learning (Ejedl)*, 4(07), 4–9.
10. Zebiniso Abdunazarova. (2024). Developing The Opportunities Of Forming Students' Ecological Thinking In The Teaching ofnatural Sciences. *World Bulletin Of Social Sciences*, 32, 80-83.
11. Zebiniso Abdunazarova. (2024). Developing The Opportunities offorming Students' Ecological Thinking In The Teaching Of Natural Sciences. *World Bulletin Of Social Sciences*, 32, 80-83.
12. Абдуназарова Зебинисо Формирование экологическогомышления У Учащихся Начальных Класов "Экономика Исоциум" 11(114) 2023
13. Абдуназарова, З. Х. (2024). Tabiiy Fanlarni O 'Qitishda O 'Quvchilar Ekologik Tafakkurini Shakllantirishning O 'Ziga Xos Xususiyatlari. *Inter Education & Global Study*, (3 (1)), 123-129

14. Z.X. Abdunazarova (2024). Boshlang'Ich Sinf O'quvchilarida Ekologik Tafakkurni Shakllantirishning Falsafiy Xususiyatlarini Takomillashtirish Ahamiyati. *Inter Education & Global Study*, (8), 342-348.
15. Абдуназарова З.Х. (2023). Формирование Экологического Мышления У Учащихся Начальных Классов. *Экономика И Социум*, (11 (114)-1), 486-489.
16. Z.X. Abdunazarova (2024). Boshlang'Ich Sinf O'Quvchilarida Ekologik Tafakkurni Shakllantirishning Falsafiy Xususiyatlarini Takomillashtirish Ahamiyati. *Inter Education & Global Study*, (8), 342-348.
17. Zebiniso Abdunazarova. (2024). Developing The Opportunities Of Forming Students' Ecological Thinking In The Teaching Of Natural Sciences. *World Bulletin Of Social Sciences*, 32, 80-83. Retrieved From
18. З.Х. Абдуназарова (2024). Tabiiy Fanlarni O'qitishda O'quvchilar Ekologik Tafakkurini Shakllantirishning O'ziga Xos Xususiyatlari. *Inter Education & Global Study*, (3), 123-129.
19. Abdunazarova Zebiniso Khudoyshekurovna, . (2024). Formation Of Ecological Thinking In Teaching Natural Sciences. *International Journal Of Pedagogics*, 4(04), 91–94.
20. Abdunazarova, Z. (2024). The Content Of Using The Heritage Of Central Asian Thinkers In The Formation Of Ecological Thinking Of Primary Class Students In The Teaching Of Natural Sciences. *News Of The Nuuz*, 1(1.6.1), 43-45. <https://doi.org/10.69617/Nuuz.V1i1.6.1.3664>
21. Абу Али Ибн Сина Избранное В 2-х томах . Восточная философия (ал-Хикма ал - машрикийа) Руководство по философии (Китаб ал - хидая) Трактат об определениях (ар-Рисала фи-л-худуд) Трактат об этике (ар-Рисала фи-лахлак) . Душанбе – Ашгабат.: Культурный центр Посольства ИРИ в Туркменистане - 2003.,
22. Форобий Абу Наср Фозил одамлар шахри. - Тошкент: Абдулла Қодирий номидаги халқ мероси, 1993.
23. Abdunazarova , Z. . (2025). Qadimgi manba "avesto" dadagi tabiat haqidagi falsafiy qarashlarining MOHIYATI. Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования, 4(5), 37–41. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/zdpp/article/view/71651>
24. Abdunazarova, z. (2025). Ekologik madaniyatni shakllantirishda qadriyatlarining falsafiy qarashlari va o'rni. *Решение социальных проблем в управлении и экономике*, 4(3), 16-21.
25. Abdunazarova, z. (2025). Sharq allomalarining tabiat haqidagi falsafiy fikrlari. *Problems and solutions of scientific and innovative research*, 2(2), 158-169.
26. Abdunazarova, Z., & mamasazarova, f. (2025). Boshlang'ich sinf o'qituvchilariga qo'yiladigan malaka talablari. *Problems and solutions of scientific and innovative research*, 2(2), 106-110.
27. Abdunazarova, Z. (2025, February). Boshlang 'ich sinflarda tabiiy fanlarni o 'qitishda ta'lim falsafasi. In *conference on the role and importance of science in the modern world* (Vol. 2, No. 2, pp. 276-281).
28. Abdunazarova, z. (2024). Tabiiy fanlarni o 'qitishda boshlang 'ich sinf o 'quvchilarida ekologik tafakkurni shakllantirishda o 'rta osiyo mutafakkirlari merosidan foydalanish mazmuni. *News of the nuuz*, 1(1.6. 1), 43-45.
29. Abdunazarova, Z. (2025, February). Boshlang 'ich sinflarda tabiiy fanlarni o 'qitishda ta'lim falsafasi. In *conference on the role and importance of science in the modern world* (Vol. 2, No. 2, pp. 276-281).

30. Abdunazarova, Z. (2025). Ekologik madaniyatning ma'naviy madaniyat tizimidagi o'rni. *Инновационные исследования в современном мире: теория и практика*, 4(8), 78-84.